

‘Ik blijf geloven dat er in Rusland op een dag zal zijn wat er niet is geweest’. Navalny’s brieven uit de goelag.

Posted on 21 februari 2024 by Gastauteur

Vanuit zijn cel heeft de Russische oppositieleider en politiek gevangene Aleksej Navalny in het voorjaar van 2023 de voormalige Sovjet-dissident Natan Sharansky aangeschreven. Daaruit vloeide een briefwisseling tussen de twee voort. Nu Navalny deze week is gestorven, zijn de brieven gepubliceerd door *The Free Press* van de Amerikaanse journalist Bari Weiss.

Natan – destijds Anatoli – Sharansky was in de jaren zeventig en tachtig van de vorige eeuw een bekende Sovjet-dissident. Wegens zijn mensenrechtenactiviteiten zat hij vanaf 1978 negen jaar in Siberië gevangen. In 1986 werd hij de Sovjet-Unie uitgezet. Sindsdien woont hij in Israël. Daar heeft hij zijn voornaam veranderd in Natan.

Via zijn advocaten wist Navalny in de cel een exemplaar te bemachtigen van Sharansky's memoires. Dat boek heeft Navalny in de goelag gelezen, een jaar voordat hij daar op 16 februari 2024 is gestorven. In april 2023 hebben Navalny en Sharansky elkaar twee brieven gestuurd. Het gaat om handgeschreven brieven in het Russisch. Free Press heeft ze naar het Engels laten vertalen. Hier vindt u nu de Nederlandse vertaling.

Uit de brieven spreekt veel eruditie, maar vooral ook humor. Sharansky eindigt zijn tweede brief met de woorden: 'Je zit al zo lang in eenzame opsluiting met extra streng regime, je zult mijn records wel snel breken. Ik hoop dat dat je niet gaat lukken.' Toen Sharansky deze week hoorde dat Navalny was vermoord, zei hij: 'Wij dissidenten hebben zwarte humor. Maar deze keer was die nog zwarter dan ik dacht.'

Hieronder Navalny's eerste brief aan Sharansky, gedateerd 30 maart 2023.

Ter verduidelijking, eenzame opsluiting met extra streng regime betekent in gevangenissen in Rusland – en ook in de voormalige Sovjet-Unie – dat je bijna geen warm water krijgt, maar 35 minuten per dag brieven mag schrijven, en maar één boek in je cel mag hebben. Je mag niet telefoneren en geen bezoek ontvangen.

Бланк ответа 3208694
Заяка ZTMAIL2790743 от 30.03.2023

ФКУ УК-6 УФСИН России по Владимирской области

От кого:
Навальний Алексей Анатольевич, 1976
г.р.

Кому:
Борисовна Юлия Навальная

Не скрывать QR-код!

Уважаемый Натан.

Вас беспокоит Алексей Навальный. Привет Вам из Владимирской области, хотя я и не уверен, что Вы сохранили с ней теплые воспоминания. Я сейчас в ИК-6 'Мелехово', но из Владимирской тюрьмы пишу, что там уже мне казенно дают. Так что, вероятно, окажусь в той же заведении, где были и вы. Только теперь там будет не первое отделение, здесь сидит Никита Шаранский. Извините пожалуйста за вторжение и лично незнакомых людей, но такое казенно, позволительно в отношении автор-читателя. Я пишу как читатель. Читая Вам 'Не убийте змею' в ПКТ только то, а сейчас пишу из ИК-6 (128 суток всего будет). В месте, где вы пишете, мне дали серию 15-суточных ИК-6, а потом как нарушителя отняли из 6 месяцев в ПКТ, я считал от того, насколько не измучился ли суд системы, но мажор ее действия. Я хочу поблагодарить за эту книгу, она мне очень помогла и помогла. Да я пишу в ИК-6, но когда пишу о Вас и 400-х в тюрьме на поминки по не платили, поминки были, но еще могли платили, но были змеи за свои убийства. Я смотрю на этот отрывок, который написал Вам Ахилей - в нем все слова землетрясения. Потом пишу на суд, где мне дозвонились, но сонные писки, отрывочные мне - законно. Ведь в них был и мир. И я понимаю, что я не первый, но очень хочется стать писателем или, хотя бы, одним из писателей, кто выиграл эту борьбу. Ваша книга дает надежду, которую так хочется

1

Бланк ответа 3208693
Заяка ZTMAIL2790743 от 30.03.2023

ФКУ УК-6 УФСИН России по Владимирской области

От кого:
Навальний Алексей Анатольевич, 1976
г.р.

Кому:
Борисовна Юлия Навальная

Не скрывать QR-код!

фрук систем СССР и имперской России, их идеология, их идеология или просто страх их преемственности, гарантируется и такой же нелицеприятный страх. Как и тот, что мы надеемся. Бюджет - сделать верные выборы, чтобы это государство было и идеология не только не новый курс. В предисловии к изданию 1991 г. Вы пишете, что диссиденты в тюрьмах сократили 'вирус свободы' и важно не дать КГБ изорвать свободу от него. Увы, они изорвали. Но выживать в сложившейся ситуации не они, а мы, потому что выжили, что возбудили и старую и новую, так судили покончили, здесь пресса пришла. Из таких людей и были в авторитаризм модернизацию и сложилась свобода. Тем не менее, 'вирус свободы' далеко не убит. Не редкость и сотни, как когда-то а делят и сотни тысяч не дают выжить за свободу и против войны, неслучайно угрозы. Сотни из них в тюрьмах, но я уверен, что они не сдадутся и не сдадут. И многие из них терпят силу и божество в том, где в Вашей истории - Вашем наследии. Я пишу один из них. Спасибо Вам.

Вот, выписал себе из книги: Амона хабаа Бируматин.

Ваш,

Алексей

03.04.23

2

Beste Natan,

Aleksej Navalny hier. Groeten uit Vladimirskaya Oblast, ook al weet ik niet zeker of je daar warme herinneringen aan hebt.

Ik zit nu in strafkamp IK-6 'Melekhovo', maar ik kreeg bericht van de Vladimirskaya gevangenis dat daar een cel voor me in gereedheid wordt gebracht. Dus ik bevind me waarschijnlijk straks in hetzelfde complex als waar jij hebt gezeten. Alleen hangt daar nu misschien wel een plaquette aan de muur waarop staat 'Natan Sharansky heeft hier gevangen gezeten'. Excuses voor mijn opdringerigheid en een brief van een vreemde, maar dat is denk ik wel toegestaan in een auteur-lezer-relatie.

Ik schrijf als lezer. Ik heb net je memoires gelezen, terwijl ik in eenzame opsluiting zat. En nu schrijf ik je vanuit het extra strenge regime, voor in totaal 128 dagen. Ik moest lachen toen ik las dat je schreef: 'Ik werd

bestraft met twee weken extra streng regime, en daarna kreeg ik vanwege overtreding van de gevangenisregels nog 6 maanden eenzame opsluiting.' Ik vond het wel geestig dat de essentie van het systeem niet veranderd is, en ook de uitvoering niet.

Ik wil je bedanken voor dit boek, want het heeft me enorm geholpen, en het helpt me nog steeds. Ja, ik zit nu in een extra streng regime, maar als ik lees over jouw 400 dagen in zo'n cel, met minder eten, dan begrijp je opeens dat er mensen zijn die een veel hogere prijs betalen voor hun overtuiging. Ik kijk nu naar de ansichtkaarten die Avital je stuurde, alle woorden zijn zwart gemaakt. [Avital is Sharansky's vrouw die aldoor actievoerde voor zijn vrijlating.] En dan ga ik naar de rechtbank waar ze me voorhouden dat het rechtmatig is om brieven te verbranden die voor mij bestemd waren. Want ja, er zat een 'code' verborgen in die brieven.

Ik begrijp wel dat ik niet de eerste ben, maar ik wil echt heel graag de laatste zijn, of in elk geval een van de laatsten, van de mensen die dit moeten doorstaan.

Je boek geeft hoop, want de overeenkomsten tussen de twee systemen - de Sovjet-Unie en Poetins Rusland - de ideologische gelijkenis, het hypocriete dat eraan ten grondslag ligt, en de naadloze overgang van het ene naar het andere systeem, dat alles staat garant voor een even onvermijdelijke ineenstorting. Net zoals we de vorige keer hebben meegemaakt [bij de val van de Sovjet-Unie].

Van belang is vooral dat we de juiste conclusies trekken, zodat deze toestand vol leugens en hypocrisie niet uitloopt op een nieuwe cyclus. In het voorwoord bij de uitgave in 1991 schrijf je dat dissidenten in gevangenissen het 'vrijheidsvirus' hebben behouden en dat coute que coute moet worden voorkomen dat de KGB er een vaccin tegen ontwikkelt. Helaas hebben ze dat wel ontwikkeld. Maar in de huidige situatie kun je hun daar de schuld niet van geven, het is onze schuld, omdat wij zo naïef waren om te denken dat we nooit meer terug zouden gaan naar hoe het vroeger was. En als het voor de goede zaak is, dan geeft het niet als je hier een beetje knoeit met de verkiezingsuitslagen, daar de rechters een beetje beïnvloedt en weer ergens anders de pers een beetje monddood maakt.

Dat soort kleine dingen, en het idee dat we een autoritair systeem kunnen moderniseren. Dat zijn de ingrediënten van dat vaccin.

Toch is het 'vrijheidsvirus' nog helemaal niet uitgeroeid. Het zijn er geen tientallen, of honderden, zoals vroeger, maar tien- of honderdduizend, die zich uit durven spreken voor vrijheid en tegen oorlog, ondanks de bedreigingen. Er zitten er honderden in de gevangenis, maar ik weet zeker dat ze zich niet laten breken en dat ze niet op zullen geven.

En velen van hen putten kracht en inspiratie uit jouw verhaal en uit wat ze van jou meekrijgen.

Ik ben absoluut een van die mensen.

Dank daarvoor.

Hier, ik heb het voor mezelf overgeschreven uit je boek: L'Shana Haba'ah B'Yerushalalyim.

JeAleksej

Die laatste regel betekent: Volgend jaar in Jeruzalem. Sharansky maakte zich in zijn tijd in de Sovjet-Unie ook sterk voor een vrije emigratie van Russische Joden naar Israël. 'Volgend jaar in Jeruzalem', is wat Joden elk jaar tijdens Pesach tegen elkaar zeggen. Toen Sharansky in 1978 tot 13 jaar cel werd veroordeeld sprak hij de sindsdien beroemde woorden: 'Ik heb tegen de rechtbank niets te zeggen. Tegen mijn vrouw en het Joodse volk zeg ik: Volgend jaar in Jeruzalem.'

Nu volgen de vijf pagina's waarmee Sharansky Navalny antwoordde. De brief is gedateerd: Jeruzalem, 3 april 2023.

Дорогой, многоуважаемый Алексей,
я пережил свое рода потрясение,
получив от Вас письмо. Сама мысль
о том, что оно вошло прямо из
ЦУ и ЗО, где Вы провели уже 128
суток, волнует меня, как старика,
получившего привет из своей
"Альма-Матер", из Университета,
где прожил его юные годы.

Я пишу Вам ответ не только
как "писателю-читателю", но и
как Ваш почитатель.

Как "писатель-читатель":
Когда я писал свою книгу "Но
убогие зла" - сразу же после своего
освобождения в феврале 1986 года -
много все мои друзья и соратники
были либо на ГУЛАГе, либо в Бареже.
И поэтому я хотел писать в эти

-2-
книге не только мемуары, но и ~~как~~
своего рода учебник, пособие -
как вести себя в противоборстве
КГБ. Но к тому же, когда она
была опубликована на русском
языке, Советский Союз уже развали-
вался. А потому книга с годами
воспринималась всё больше и
больше как исторический роман
о ~~в~~различиях Средневековья. И вот
сейчас - "Сбылась мечта писателя!"
Счастье Ванда Кара-Мурза,
а теперь и Вы знаете, как эта
книжка "работает" сейчас в российском
тирании. Не было бы счастья, так
несчастье кончилось.

А теперь - как почитатель:
Алексей, Вы не просто диссидент,
Вы - диссидент "with a style"!
Ужас от Вашего обращения
слезился на изгнанных и восторг,

Beste, zeer geachte Aleksej,

Het was een hele schok om een brief van je te krijgen. Het idee alleen al dat het rechtstreeks uit een cel met extra streng regime kwam, waar jij al 128 dagen vast zit, zorgt voor evenveel opwinding als wanneer een oude man een brief krijgt van zijn 'alma mater', de universiteit waar hij in zijn jeugd zoveel jaar heeft doorgebracht.

Ik geef je niet alleen antwoord als schrijver tot een lezer, maar ook als bewonderaar.

Als 'schrijver tot lezer':

Toen ik mijn memoires schreef, vlak na mijn vrijlating in februari 1986, zaten bijna al mijn vrienden en wapenbroeders gevangen in goelags, of ze

waren in gevecht. En dus stelde ik me voor dat dit boek niet alleen mijn verhaal zou zijn, maar ook een soort leerboek of handleiding voor hoe je je moet gedragen in de confrontatie met de KGB. Maar toen het uiteindelijk in het Russisch uitkwam, stond de Sovjet-Unie al op instorten. Daardoor werd het boek in de loop der jaren steeds meer gezien als een historische roman over de donkere middeleeuwen. En nu - 'die idioot zijn droom is uitgekomen!'

Eerst heeft Volodya Kara-Murza me geschreven [een Russische dissident die zich tegen de oorlog in Oekraïne keerde en daarom tot 25 jaar in Siberië is veroordeeld] en nu schrijf jij me ook hoe dit boek tegenwoordig 'werkt' in een Russische gevangenis. Mijn tegenspoed heeft voor dit zonnestraaltje gezorgd.

En nu - als bewonderaar:

Aleksej, je bent niet zomaar een dissident - je bent een dissident 'met schwung'! Mijn afschuw over je vergiftiging is omgeslagen in verbazing en de hoogste staat van opwinding toen je aan je eigen onafhankelijke onderzoek begon.

En ik was woedend over de vraag van een of andere Europese correspondent, de dag na je terugkeer naar Rusland. 'Waarom is hij teruggegaan? We wisten allemaal dat hij op het vliegveld gearresteerd zou worden - snapt hij zoiets eenvoudigs niet?' Mijn antwoord was nogal bot: 'Jij bent degene die iets niet begrijpt. Als je denkt dat hij alleen maar wil overleven - dan heb je gelijk. Maar hij denkt alleen maar aan het lot van zijn volk - en hij zegt tegen ze: 'Ik ben niet bang en jullie moeten ook niet bang zijn.'

Ik wens je toe - hoe moeilijk het ook lichamelijk mag zijn - om je innerlijke vrijheid te behouden.

In de gevangenis heb ik ontdekt dat er naast de universele wet van de zwaartekracht van massa's ook zo'n wet is voor de ziel. Door in de gevangenis een vrij man te blijven, Aleksej, beïnvloed je de zielen van miljoenen mensen op aarde.

Aleksej, het is echt heel treurig dat het verleden zo snel en zo makkelijk

kan terugkomen. Volodya Bukovsky wilde na de val van de Sovjet-Unie een keer per se dat het communisme voor de rechter zou worden gesleept. Maar er waren maar weinig mensen die achter dat plan stonden - want zeg nou zelf, de vrije wereld had gewonnen 'zonder dat er ook maar één schot was gelost' - waarom dan naar het verleden kijken?

Ik hoop dat het nu, nu al die schoten gelost zijn, duidelijk is waarom dat toen nodig was, en waarom het morgen weer nodig zal zijn.

O ja, trouwens, ik schrijf je op de dag voor Pesach - wanneer gevierd wordt dat de Joden bevrijd werden uit de Egyptische slavernij, 3500 jaar geleden. Dat is het begin van onze vrijheid en onze geschiedenis als volk. Op die avond zitten de Joden overal in de wereld aan een feestmaal en ze lezen de woorden voor: 'Vandaag zijn we slaven - morgen vrije mensen. Vandaag zijn we hier - volgend jaar in Jeruzalem.'

Op die dag zit ik aan het feestmaal met een kippah op mijn hoofd die 40 jaar geleden gemaakt is van mijn voetwindsel, door mijn celgenoot - een Oekraïense gevangene in de gevangenis van Christopol. Zo raar kan het lopen in deze wereld! Ik wens jou, Aleksej, en heel Rusland, een Exodus, en wel zo gauw mogelijk.

Ik omhels je,

Natan Sharansky

-3-
 Как когда вы проводили своё неза-
 бавное раследствие.
 Мне, очень расстроенные внутри своей
 европейской корреспонденции на
 следующий день после Вашего
 возвращения в Россию: "Василий
 он вернулся? Мы все ждали, что
 его арестуют в аэропорту, а он
 это - таких простых вещей не хоти-
 мает?" Нет: нет, был довольно
 зрелым: "Но вы чего-то не понимали
 были думать, что это был - забота
 о своём возвращении - то вы играли.
 Но его беспокоит судьба своего
 народа, и он хочет жить - а не
 бояться, и вы не должны бояться".
 Я не знаю Вас - кто он был
 вы только фигурировали - сохраняли
 свою внутреннюю свободу.
 В тюрьме я обнаружил, что в России
 не было и закона вселенного представ-
 ления так же и закон вселенного

представления души. Вы, Алексей,
 оставались свободными расовыми
 в тюрьме, выведя на другие ми-
 ровые идеи во всем мире.
 Алексей, действительно были
 зрелыми, что противились всему
 новому так быстро и так легко.
 Когда-то Владимир Бухарин - глава
 партии СССР - настаивал, что надо
 провести суд над Лениным.
 Но эту идею никто не поддержал -
 в конце концов, свободный мир
 победил "Из одного выроста" - зачем
 возвращаться к упрямству?
 Наверное, сейчас, после всех пере-
 лов, уже понятно, зачем это
 нужно было тогда, и зачем это
 нужно будет завтра.
 ***
 Кстати, я пишу Вам за день
 до праздника Пасхи - праздника
 победы перед из коммунистического
 режима 3500 лет тому. Это - начало

-5-
 нашей свободы и нашей истории
 как народа.
 В этот вечер я был всего лишь
 сидел за праздничным столом
 и читал слова: "сегодня мы - ра-
 боты - завтра - свободные люди;
 сегодня мы здесь - в будущем году -
 в Иерусалиме". Я в этот день
 сидел за праздничным столом
 в кино (оригинал) сдала мне 40
 лет тому назад мой орден
 отом сохранившими - украинскими
 узлами в Чистотинской тюрьме.
 Вот как всё в нашей мире
 закручено! ~~то~~ Конечно Вас,
 Алексей, и всей России, скреп-
 лено было.
 События
 Натан Шварцман
 03-04-2023.
 Иерусалим.

Dit is de tweede brief die Navalny aan Sharansky schreef. De brief is gedateerd 11 april 2023.

Бланк ответа 3267149
Заказ ZTMAIL2840414 от 07.04.2023

4-359

ФКУ ИК-6 УФСИН России по Владимирской области

От кого:
Навальный Алексей Анатольевич, 1976
г.р.

Кому:
Борисовна Юлия Навальная

Не испортить QR-код!

Дорогой Матен!

11.04.

Это просто короткая записка, чтобы сказать Вам огромное спасибо за Ваш ответ.

Так расстроился, что пришлось прятать от сокамерников выступившие слезы.

И Вы это делаете второй раз! Последняя страница "Не убоясь", там где "извини", что я немного задержался - невозможно не заплакать, конечно.

В Вашей Альма-матер все по прежнему. Тут традиции. В пятницу вечером выпустили меня из ИИЗО, сегодня - в понедельник - снова 15 суток.

Все по экипасту: что было, то и будет.

Но я продолжаю верить, что мы поправим его и ситуацию и в России будет то, чего не было. И не будет того, что было.

Ну и, в конце концов, где еще проводить Страстную Неделю, как не в ИИЗО!

Еще раз огромное спасибо.

Обильная,

A.

Beste Natan,

Even een kort bericht om je ontzettend te bedanken voor je antwoord.

Ik was zo ontroerd dat ik mijn tranen moest verbergen voor mijn celgenoten. En dat is nu al de tweede keer dat me dat bij jou gebeurt! Op de laatste bladzijde van je boek, waar je schrijft 'neem me niet kwalijk dat ik een beetje te laat ben,' daar kun je natuurlijk niet anders dan gaan huilen.

In mijn alma mater hier is alles nog hetzelfde. We houden ons aan de tradities. Vrijdagavond mocht ik uit het extra strenge regime, vandaag, maandag - kreeg ik er weer twee weken bij. Alles volgens Prediker: Wat geweest is, zal zijn.

Maar ik blijf geloven dat wij het goed zullen maken en dat er in Rusland op een dag zal zijn wat er niet is geweest. En dat er niet zal zijn, wat er was.

En tja, waar kun je de Heilige Week beter doorbrengen dan in het extra strenge regime!

Nogmaals, ontzettend bedankt.

Een omhelzing,

A.

'Neem me niet kwalijk dat ik een beetje te laat ben' is wat Sharansky tegen zijn vrouw Avital zei, schrijft hij in zijn memoires, bij hun weerzien na negen jaar gevangenschap.

Brief van Sharansky aan Navalny. Geschreven op 17 april 2023 in Jeruzalem:

Дорогой Алексей,
 Это - вопрос жизни и смерти
 на Вашей жизни. Вспомни,
 этот шаг между людьми
 и миром не прерывался.
 Я не могу сказать - между
 свободными и несвободными
 мирами, т. к. Вы видите свободу
 многих (если не большинство)
 людей в этих условиях нашего
 мира.
 Но знаю за свободу Вам приходится
 платить - здоровьем, переживаниями
 за семью и, в итоге, жизнью.
 Успехи Ваши определяются це-
 лесоустремленностью перед Вами - ведь у
 меня рост 159 см., и я вот не
 понимаю, что и у Вас. И в кресле
 рукава куртки свисали так, что
 в них можно было спать, а у Вас

каверши, остаются только до
 локтей!
 Но зато Вы можете играть также
 успешно, а главное - думать о чем-то
 основном in real time.

Результат этот когда-то призывал -
 "Не возмущай душе ленится, что
 body в ступе не стоит, душа алая
 трудится в день и ночь, и день и
 ночь." В России с этим трудно,
 но Вам одно усилить делать не
 надо.

Судя по Вашим ЛНДЗ, Вы
 скоро побьете все мои рекорды.
 Хотел бы, чтобы Вам это не
 удалось.

Внимательно. Катан.

17.04.23

Керзетов

Beste Aleksej,

Dit is een korte reactie op jouw berichtje. Het is belangrijk dat de verbinding tussen mensen en werelden niet wordt verbroken. Ik wil niet zeggen: tussen de vrije wereld en de onvrije wereld, want jij bent vandaag vrijer dan veel mensen (zo niet de meeste) in alle twee de delen van onze wereld.

Maar ik weet dat jij voor je vrijheid moet betalen - met je gezondheid, zorgen om je gezin, en misschien uiteindelijk met je leven.

Ik was ten opzichte van jou op bepaalde punten in het voordeel - ik ben tenslotte maar 1.59 m., en ik kreeg net zoveel te eten als jij. In de cel met het extra strenge regime hingen de mouwen van mijn jasje zo ver omlaag

dat ik mezelf ermee warm kon houden, terwijl ze bij jou waarschijnlijk maar tot je ellebogen komen.

Maar je kunt tenminste deze brieven ontvangen, en - wat nog belangrijker is - je ervaringen delen.

Een Russische dichter [Nikolai Zabolotsky] maande ons eens: Laat je ziel niet lui zijn, om geen tijd te vermorsen moet de ziel hard werken, dag en nacht.' In Rusland worstelen de mensen daarmee, maar jij doet het moeiteloos.

Je zit al zo lang in een extra streng regime, je zult al mijn records wel snel breken. Ik hoop dat dat je niet gaat lukken.

Een omhelzing,

Natan.

Vertaling uit het Engels: Willy Hemelrijk.

Wynia's Week is er diverse keren per week, als video, als podcast en als internetkrant. *Wynia's Week* bestaat nu 5 jaar. Op naar het volgende lustrum! **[Doet u mee, als donateur?](#)** **Hartelijk dank!**